

Preek gehouden op 8 december 2024
in de Westerkerk Amsterdam
2e advent – Jesaja 52,7-10 en Lukas 1,26-33
Door ds. ds. Rienk Lanooy

Een oud gezegde beweert: 'Goed nieuws is geen nieuws'. Desondanks wordt met enige regelmaat geprobeerd om een medium in te richten speciaal bedoeld voor 'Goed Nieuws'. Meestal is het geen lang leven beschoren. Vorig jaar nog moest het televisieprogramma 'GoedNieuws Vandaag' stoppen wegens een gebrek aan kijkers. De bedoeling van de makers van het programma was om alleen positief getint nieuws te brengen, maar al na een paar maanden kwamen ze tot de conclusie dat – zoals dat dan heet – 'het concept' niet werkt. Aan goed nieuws valt blijkbaar niets te verdienen. Paradoxaal genoeg was dat – dat slechte nieuws over het goede nieuws – dan wel weer nieuws dat breder bekend werd. Vreemd is dat, onze halfslachtige omgang met het nieuws. De klacht dat in de krant, op TV en de digitale nieuwsfora het negatieve nieuws overheerst, is al zo oud als de media zelf. En toch trekt dat nieuws wel. Dat iemand drie maanden dood in zijn huis ligt, is nieuws, maar dat er iemand in een hospice tot het einde toe liefdevol wordt verzorgd, haalt de kranten niet. En misschien is dat maar goed ook – dat het slechte nieuws nieuwswaardig is: want blijkbaar is dat het vermelden waard, blijkbaar zien we dat nog steeds als de uitzondering van hoe het zou moeten gaan – en misschien is er in ons ook nog een zekere hang naar sensatie. En toch kun je er somber van worden, zeker in een tijd dat al dat wereldnieuws permanent beschikbaar is en zich met de nodige pushberichten aan je opdringt. Je moet je er permanent toe zien te verhouden. Het is niet toevallig dat er mensen zijn die zich afkeren van al het nieuws, goed of slecht. En evenmin dat ons wordt geadviseerd om alles wat er gaande is in deze wereld en waar je niet vrolijk van wordt, gedoseerd tot je te nemen, om er

maar niet te somber van te worden. Er zal toch hier ook wel iemand zijn die zich afvraagt
hoeveel naargeestig nieuws een mens aankan, om maar niet te spreken van wat je zelf,
persoonlijk soms aan minder goed nieuws te verstouwen krijgt. 'Ook dat nog!', denk je, of
'Houdt het dan nooit op?'

Goed nieuws is geen nieuws. Toch denkt de christelijke traditie daar anders over. Niet dat je
de kerk altijd en onmiddellijk met goed nieuws in verband kunt brengen: er gaat genoeg mis,
het is mensenwerk, en de kerk als 'concept' heeft het zwaar. En toch wordt er hier
onbekommerd over het goede nieuws, de blijde tijding, het evangelie gesproken, maar met
een belangrijk verschil: hier is het goede nieuws evangelie geen format om aan te verdienen,
hier is het een woord om van te leven.

En het mooie ervan is dat er niemand is die daar de stekker uit trekt. Het is eigenlijk precies
andersom: als wij die goede tijding, dat vreugdevolle verhaal kwijt dreigen te raken, als we
denken dat het niets meer wordt en de stekker er bij ons uitgaat – dan is er weer een feest,
dan is er muziek, een gebouw, een gemeenschap, dan is er een verhaal dat het ons toch te
binnen brengt. Straks als we het kerstfeest vieren zal dat woord weer klinken – van alzo
hoge, van alzo veer – als de engel tegen de herders zegt: *Vrees niet want ik breng jullie goed
nieuws*, grote vreugde, letterlijk staat er 'megalen', en u hoort wel: hier wordt niet op de
vrolijkheid bezuinigd. Dat bericht bewaren we voor de kerstnacht. De beide adventsverhalen
die zojuist klonken, dat van Jesaja en dat van Lukas, zijn er om ons daar op voor te bereiden.

Wat beide goed-nieuws verhalen met elkaar verbindt is dat er een boodschapper in
voorkomt die een belangrijke rol speelt als brenger van de goede tijding. Die gezant is geen
concept, geen format, maar een boodschapper die het je komt vertellen. Bij Jesaja heet hij de
1
vreugdebode. Hij is op weg naar Jeruzalem (Sion), om er het goede nieuws te brengen dat de

Eeuwige daar opnieuw zijn opwachting zal maken. Zeventig jaar, een ballingschap lang, heeft de stad in puin gelegen. Als eens Rotterdam, Dresden, als nu Gaza, de steden in Oekraïne, ligt ze erbij, met de grond gelijk gemaakt en alle hoop verloren, en nu komt daar iemand aangesneld met goed nieuws. Luister, mensen, zegt hij met zoveel woorden, het is Advent, de Eeuwige zal opnieuw zijn opwachting maken onder de mensen. Is er nog iemand die dat kan geloven, zou je zeggen? Zijn we niet al afgestompt door die doorlopende voorstelling van het nieuws. Is er nog iets van hoop na zeventig jaar ballingschap (en zeventig staat hier voor 7 x 10: een lange, lange tijd)? Is er een mens die na zeventig ingewikkelde levensjaren op zijn een-en-zeventigste nog durft uit te zien naar een nieuw begin? Ik moet denken aan het verhaal van een klasgenootje van de lagere school. Nog niet zo lang geleden zagen we elkaar weer, voor het eerst sinds vijftig jaar. De gebruikelijke vragen kwamen voorbij: hoe gaat het, wat doe je, heb je een relatie, zijn er kinderen? Iemand stelde ook de vraag hoe we terugkeken op onze lagere schooltijd. De meesten konden terugzien op mooie jaren, maar er was er een die vertelde dat ze er een vreselijke tijd had gehad, was gepest, dat ze er veel last van had gehad dat ze er niet bij hoorde en dat het haar bij vlagen nog steeds dwars zat als ze nadacht over zichzelf en wie ze was. Iedereen was stil en misschien was er ook wel iemand die dacht: zou ik daar ook aan meegedaan hebben? Zo'n ballingschap kan je leven zijn. Natuurlijk, je leeft je leven, je 'doet je ding', maar ergens, soms ver weg, sluimert nog dat onbestemde gevoel dat er iets niet klopt en hoe moeilijk is het om daar uit te komen, dat achter je te laten. En hoeveel te meer zal het dan zo gaan met de kinderen van Gaza, van Kiev, van Myanmar die nu voor het leven worden getekend door de triomf van het cynisme, de pure haat, de dominantie van weerzinwekkend machtsspele, waaraan we blijkbaar geen einde kunnen maken. En hoe moeilijk is het, als je van huis uit geen basisvertrouwen hebt meegekregen, of

dat je geen kind mocht zijn omdat je moest zorgen voor je ouders en zij dat niet deden voor jou? Hoe lang kan een ballingschap duren, een leven lang? Ja, als de vreugde, het goede nieuws, niet meer uit onszelf kunnen komen, dan is het een godsgeschenk dat er hier verhalen de ronde doen, feesten gepland zijn, die het ons vertellen: het goede nieuws is dat niet het slechte nieuws het laatste woord heeft, dat niet het noodlot heerser is, dat niet de onmacht die je verhindert om wat van je leven te maken uiteindelijk koning kraait, maar, zoals de vreugdebode het zegt: *je God is koning*. En kort daarop vertelt de vreugdebode wat dat betekent: *De Eeuwige ontbloot zijn heilige arm ten overstaan van alle volken*. Met andere woorden: God stroopt zijn mouwen op, laat zijn spierballen rollen. Het is hem ernstig. En misschien denkt nu iemand: past zo'n God wel bij kerstmis, bij de zachtheid van het kind in de kribbe dat daar in doeken gewikkeld rozerood stil en hulpeloos in zijn kribbe ligt te liggen? Nu ja, misschien zegt dat vooral iets over wat wij er van gemaakt hebben, kerstmis als het onschadelijke feest van een zekere argeloze naiveteit. Maar misschien bedoelen Jesaja met die God die zijn mouwen opstroopt en ook Lukas met de aankondiging van de geboorte toch iets anders. Alsof ze willen zeggen: let op, hier komt niet meer van hetzelfde, maar hier komt iets, hier komt iemand die deze wereld anders wil. Die op de puinhopen van het bestaan spreekt van een nieuwe orde, van recht en vrede. Want dat zegt de engel Gabriel, die andere bode van het goede nieuws tegen Maria: Dit kind *zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd, en God, de Heer, zal Hem de troon van zijn vader David* 2 *geven. Tot in eeuwigheid zal Hij koning zijn over het volk van Jakob, en aan zijn koningschap zal geen einde komen*. Kerstfeest is serious business! Voor Lukas is het duidelijk: dit kind is koning, maar dan anders! Anders dan de keizer, keizer Augustus, die zichzelf met vergelijkbare woorden liet omschrijven: ook de keizer zag zichzelf

als 'redder' (σωτήρ, sōtēr) die 'verschenen is' (ἐπιφαίνω, epiphainō, vgl. epifanie). Zijn geboortedag was de geboortedag van een god (τοῦ θεοῦ, tou theou) en zijn komst werd omschreven met 'goed nieuws' – evangelie (εὐαγγέλιόν euangelion voor de mensheid (uit de 'Kalenderinscriptie van Priene').

Onder de knoet van deze en al die andere keizers valt niets te lachen, maar er is godezijdank een verhaal van een werkelijkheid achter deze werkelijkheid, een visioen van een God die de aarde niet ziet als verdienmodel, een profijtelijk format, maar als een plek waar het goed toeven zou moeten zijn voor mens en dier. Ons wordt dat visioen aangereikt om mee te leven.

En het begint ermee dat je je er over kunt verheugen, dat je er naar uitziet, dat je met dat verlangen gaat leven. En niemand zal zeggen dat de wereld daardoor in een klap verandert, maar misschien verander je er zelf door, wanneer je je naar deze verhalen gaat gedragen. Het kan zomaar gebeuren dat dat goede nieuws langzaam maar zeker vat op je krijgt. Zoals het gaat in dat verhaal van de schilder Gustav Klimt. Op zekere dag krijgt hij de opdracht een schilderij te maken van barones Sonja Knips. Sonja Knips is dan 24 jaar oud, ongelukkig getrouwd en depressief. Je zou kunnen zeggen: ze leeft in ballingschap, ver van het goede leven. Ze is er door getekend en ziet er slecht uit. Bijna een jaar lang zit Knips als model voor Klimt. Als het klaar is, blijkt het een beeltenis te zijn van een mooie, jonge, opgewekte vrouw. Haar portret straalt geluk, rust en kracht uit, zo anders dan hoe zij zich voelt. Met enige gene hangt Sonja Knips het werk op in de woonkamer, voor iedereen zichtbaar – niet in het minst voor haar zelf. En vreemd, wanneer Klimt haar tien jaar later ontmoet, ziet hij een andere Sonja Knips. Zij is in een jonge, dynamische vrouw veranderd. Al die jaren is zij iedere dag langs haar eigen portret gelopen, en al die jaren heeft zij gezien wie zij niet was, maar wel kon zijn. En langzaam heeft zij zichzelf in haar evenbeeld teruggevonden. Zij is de vrouw

geworden die hij tien jaren daarvoor had geschilderd.
Als je als mens langs de oude verhalen blijft lopen die getuigen van het goede
nieuws, als het
je ook wel eens irriteert en ongemakkelijk maakt, als je er blij van wordt en je
er van gaat
zingen, als je het kunt ontvangen zoals Maria, als je het verdonkeremaant en
dan toch weer
laten oplichten, dan zul je er langzaam op gaan lijken, dan zal dat verhaal
jouw verhaal
worden. Godsdienstoefening, zou je dat kunnen noemen. Je blootstellen aan
goed nieuws,
juist ook in de ballingschappen van je bestaan. En wie weet krijg je dan zelf
ook trekken van
het Christuskind, wordt je weer wat je vanaf de eerste bladzijde van de bijbel
eigenlijk al
bent: Gods beeld en gelijkenis. En nee, er bestaan daarvoor geen quick fixes,
kerstmis – om
het in Haagse ambtenarentaal te zeggen – is geen laaghangend fruit. Het is
levenslang
oefenen, vieren, zingen, proberen, lichten aansteken, En daarmee beginnen
we in Advent,
altijd weer. Tot het licht het wint van het duister. Tot het kind voorgoed
geboren is. Tot zoals Lukas het zegt *aan zijn koningschap geen einde meer
komt.*